

נאומו ההסטורי של נשיא המדינה עזר ויצמן

כל אחד מהם הומת כאן פעמיים. פעם בתור הילד שהובילו הנאצים אל המחנות ופעם בתור המבוגר שיכול היה להיות. הנאציזם גזל אותם לא רק ממשפחותיהם ומבני עמם, אלא מל האנושות כולה. אני, כנשיאה של מדינת ישראל, יכול להתאבל עליהם ולזכור אותם, אבל אני יכול לסלוח בשמם. אני רק יכול לתבוע שאתם, חברי הבונדססאג והבונדסראט, בידיעתכם את העבר, תתנו את דעתכם גם על העתיד. שתבחינו בכל גילוי גזענות, שתמסו כל גילוי של נאציזם, שתדעו לזהות את הדברים האלה באומץ ותעקרו אותם מן השורש.

נע ונד אנוכי, בתרמיל הזכרונות על כתפי ובמקל תקותי בידי אני ניצב כצומת הזמנים הגדול של סוף המאה העשרים. יודע אני מהלכן אני בא, ומתוך תקווה וחרדה אני מבקש לרדת לאן אני הולך.

אדוני הנשיא, גבירותי ורבותי, במשך יותר ממאה שנים של הגשמת הציונות קיוונו לשלום הזה והתאמצנו להשיגו. לא שבנו לגבולנו בספינות ומשחתים, לא צעדנו הביתה מנופפים בחגיגות. שבנו בשירור של חולמים ובסירות של פליטים רצוצים. שבנו, וכמו אבותינו - דוד המלך, שקנה את הר הבית, ואברהם אבינו, שקנה את מערת המכפלה - קנינו אדמות, זרענו שדה, נטענו כרם, הקמנו בית, לעוד כרם הקמנו מדינה, כבר אחזנו בנשק להגן על היינו.

שוב ושוב הושטנו יד, ושוב ושוב נדחיינו יצאנו למלחמות, הרגנו ונהרגנו. עזבנו את הבית ואת המשד ואת האוניברסיטה ואת הפרדס והלכנו אל שדות הקרב. ושוב גילינו שמעבר לנצחונות הגדולים ביותר, מסתתרים רק המשבר וההפסד. אנחנו מייחלים לשלום הזה, חולמים עליו ומתפללים אליו. הוא מופיע בכל פרק ופרק במחשבה היהודית: בספר התורה ובמזמורי התהילים, בתלמוד, בפירושים, בתפילות ובמדרשים. אבל דווקא משום הכמיהה האין סופית אליו, ודווקא משום שאנחנו מיטיבים לזכור את הדפים הקדומים של ההיסטוריה שלנו, וביחוד את הדפים הנוראים מכל, את אלה שנכתבו בארץ הזאת, אנחנו צריכים להיות זהירים ומעשיים.

אנחנו ושתפו חיים. אנחנו, שהתעוררו מן האפר, והשפה - שהמתנה בתכריכים של מגילות התורה ובין הדפים של סידורי התפילות - חיים. השפה שנלחשה רק בתפילה, שנקראה רק בבתי הכנסת, שהושרה רק בטקסים דתיים, שנועקה בתאי הגאזים - בתפילת "שמע ישראל" - קמה לתחייה.

שני המתים האלה שקמו לתחיה אחרי כליכך תרבה שנים - מדינת היהודים והשפה העברית - הם עיקר מהותנו במאה הזאת. דווקא במאה הזאת, שראתה אותנו מושמרים ומתים, קמנו לחיים.

גבירותי ורבותי, אנחנו עם של זכרון ותפילה. אנחנו עם של מלים ותקווה. לא הקמנו אימפריות, לא בנינו סירות וארמונות, רק מלים הנחנו זו על זו. בנינו נדבכים של רעיונות, הקמנו בתי זכרונות, חלמנו מגדלים של געגועים - לירושלים שתיבנה, לשלום שיקום ויכון במהרה בימינו, אמן.

הגורל הוליד אותי ואת בני דורי בימים הגדולים בהם שבו היהודים לארצם והקימוה מחדש. שוב אני היהודי הנודד ברכי העולם, המהגר ממדינה למדינה, המגורש מגולה לגולה. אבל כל יהודי בכל דור ודור, חייב לראות עצמו כאילו היה שם, בדורות ובמקומות ובאירועים שקדמו לו. לפיכך עודני נודד, אבל לא בדרכים הנידחות של העולם. עתה אני נודד במרחבי הזמן, נע מדור לדור, נוסע בנתיבי הזכרונות.

הזכרון מצמצם את המרחקים. מאתיים דורות עברו מראשית תולדות עמי, והם דומים בעיני כימים אחרים. רק מאתיים דורות עברו מאז קם אדם ושמו אברהם ועזב את ארצו ואת מולדתו והלך אל הארץ שהיום היא ארצי. רק מאתיים דורות עברו מיום שקנה אברהם את מערת המכפלה בעיר חברון ועד הסכסוכים הרצחניים המתרחשים בה בדור. רק מאה וחמישים דורות עברו מעמוד האש של יציאת מצרים ועד עמודי העשן של השואה. ואני, שנולדתי מורעו של אברהם ובארצו של אברהם - הייתי ככולם.

הייתי עבד במצרים, וקיבלתי את התורה בהר סיני, ויחד עם יהושע ואלהיו עברתי את נהר הירדן. נכנסתי לירושלים עם דוד, וגיליתי ממנה עם צדקיהו, ולא שכחתי אותה על נהרות כבל, ובשוב אדוני את שיבת ציון, חלמתי בין בוני חומתה. לחמתי ברומאים וגורשתי מספרד, והועליתי על המוקד במצאצא, היא מיינץ, ולמרתית תורה בתימן, ושכלתי את משפחתי בקישינב,

ונשרפתי בטרכליניקה ומרדתי בבורשה ועליתי לארץ ישראל, היא ארצי שממנה גליתי ובה נולדתי וממנה אני בא ואלהי אשוב.

נע ונד אנוכי, הולך בעקבי אבותי. וכשם שאני מלווה אותם שם ובימים ההם, כך אבותי מלווים אותי ועומדים איתי כאן ובזמן הזה.

וכשם שאנחנו נתבעים, בכוחו של הזכרון, להשתתף בכל יום ובכל אירוע של צברינו, כך אנחנו נתבעים, בכוחה של התקווה, להתכונן לכל יום ויום של עתידנו. הן רק במאה האחרונה טולטלנו בין מוות וחיים, בין יאוש ותקווה, בין עקירה ושתילה. זאת המאה הנוראה של המוות, בה השמידו הנאצים ועוזריהם חלק גדול מאתנו בשואה, אבל היא גם המאה המסחררת של הטיבה לחיים, של התקווה, של העצמאות.

אבל, גבירותי ורבותי, אין זה ביקור קל. רק חמישים שנה, הרף-עין בהיסטוריה הארוכה של בני עמי, עברו מתום המלחמה הנוראה הזאת ועד היום. לא קל היה לי לבקר היום במחנה הריכוז סכנהאוזן. לא קל לי להלך בארץ הזאת ולשמע את הזכרונות ואת הקולות הצועקים אלי מן האדמה. לא קל לי לעמוד כאן ולדבר איתכם, ידידיי שבבית הזה. אלף שנה ויותר נמצאים יהודים בגרמניה. עד חורבנה בידי הנאצים היתה זאת הקהילה היהודית הוותיקה ביותר באירופה. מן הסוחרים הראשונים שבאו הנה בעקבות הרומאים ועד אנשי המרע של המאה העשרים.